

Стерлев Є.О., студент першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності G 18 Геодезія та землеустрій

Науковий керівник: Лазарєва О.В., д.е.н., професор кафедри управління земельними ресурсами

(Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ТЕРИТОРІЙ СІВОЗМІН

Земля – матеріальна основа навколишнього середовища, яке характеризується простором і рельєфом, кліматом і ґрунтовим покривом, рослинністю, водами і надрами. Вона є головним засобом виробництва у сільському і лісовому господарстві, просторовим базисом для розміщення об'єктів галузей і сфер народного господарства.

Земля являє собою відкриту природно-економічну систему, здатну до динамічного саморозвитку, місця перебування людини і сфери його господарської діяльності.

З поняттям використання землі тісно пов'язано поняття «землеустрій», який являє собою «сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території адміністративно-територіальних утворень, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил» [1].

У наукових працях багатьох вчених із різним ступенем деталізації висвітлюються проблеми «земельного устрою» і «землеустрою», що сприяє розвитку наукової термінології в землеустрої. Ці поняття близькі за трактуванням, але відмінні за суттю.

Якщо «земельний устрій» являє собою реально існуючу форму організації території, тобто систему землекористування, яке характеризується у кожний конкретний момент певними видами, складом і співвідношенням категорії земель і угідь, що обумовлюють об'єктивно відповідну форму устрою території, то землеустрій відображає земельний устрій, який починає функціонувати після реалізації системи заходів згідно плану розвитку сільськогосподарського підприємства. Тобто, мова йде про те, що «земельний устрій» є те, що відображено у рамках певного землекористування: склад земельних угідь, їх площа, розміщення, система сівозмін, структура посівних площ, форма власності і т.д. А землеустрій – є процес, що формує певний устрій. В одній з наукових праць [2] «землеустрій» безпосередньо пов'язується із земельним ладом будь-якої країни – приватна, державна, комунальна чи інша форма власності на землі. Тобто, цей термін відображає форму власності на землю.

Погоджуючись з терміном «землеустрій» виникає запитання: що робити з терміном «землевпорядкування». Адже він існує паралельно з терміном «землеустрій». Один із провідних фахівців у сфері земельних відносин та управління земельними ресурсами [3] ці терміни вживає у такому контексті «... перед землеустроєм і землевпорядкуванням стоять нові вимоги...». Тобто можна зробити висновок, що під «землеустроєм» розуміється перерозподіл земель між власниками і землекористувачами, галузями національного господарства, надання земельних ділянок громадянам і юридичним особам і ін. А землевпорядкування є інструментом впорядкування території кожного із суб'єктів господарювання.

Стосовно земельного ладу, метою землеустрою є організація раціонального використання і охорони земель, приведення організації території і виробництва у відповідність до нових земельних відносин.

Що стосується землеустрою території сівозмін, то він є однією із надзвичайно важливих складових частин внутрігосподарського землекористування сільськогосподарських підприємств. Землеустрій сівозмін створює умови для ведення господарської діяльності на землі, що відповідає вимогам її конкурентоспроможності.

Він проводиться з метою створення організаційно-територіальних і виробничих умов, що сприяють раціональній організації території, виробництва в цілому та інтенсивному використанню земельних угідь суб'єктами власності на землю. Використання землі у системі правильних сівозмін сприяє підвищенню продуктивності ріллі, зростанню виробництва продукції землеробства і зменшення її собівартості, послідовному підвищенню родючості орних земель.

Землеустрій сівозмін полягає в узгодженому розв'язанні таких питань:

1. розміщення полів сівозмін і робочих ділянок полів;
2. розміщення лісосмуг;
3. розміщення польової дорожньої мережі;
4. розміщення польових станів і водних джерел;
5. розміщення протиерозійних елементів.

Розкриваючи глибинну сутність цієї проблеми звернемо увагу, що поля сівозмін – це рівновеликі ділянки сівозмінного масиву, у яких проводиться почергове вирощування на них культур.

При розміщенні полів сівозмін розглядаються питання:

1. встановлення розмірів сторін і форм полів;
2. розміщення полів з урахуванням рельєфу місцевості;
3. розміщення полів з урахуванням ґрунтового покриву;
4. рівновеликість полів за площею;
5. розміщення полів з урахуванням існуючої організації території

Особливе місце у розробленні проекту землеустрою належить оцінці землевпорядних проектних рішень. Ми виходимо з того, що сама суть ефективності впливає не тільки від облаштування підприємства сучасним технічним обладнанням, але і організаційною складовою, тобто складовою, яка не вимагає капітальних витрат на отримання відповідного результату.

Отже, як висновок можна сказати, що ефективність використання сільськогосподарських земель, підвищення продуктивності орних земель можуть бути досягнуті завдяки землеустрою.

Землеустрій території сівозмін є однією із надзвичайно важливих складових частин внутрігосподарського землеустрою сільськогосподарських підприємств. Землеустрій сівозмін полягає у розв'язанні таких питань, як: розміщення полів сівозмін і робочих ділянок полів; розміщення лісосмуг; розміщення польової дорожньої мережі; розміщення протиерозійних лінійних елементів.

Перелік посилань:

1. Закон України «Про землеустрій» DOI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
2. Лазарева О.В. (2018). Інноваційний характер розвитку сучасного землеустрою. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 1. С. 81-87. DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-01-81-87>
3. Третяк А.М. (2009). Антологія земельних відносин, землеустрою, земельного кадастру, охорони земель та економіки землекористування в Україні (Вибрані твори в 5 томах). Том 2. Землеустрій. К. : ТОВ «ЦЗРУ». 476 с.